

Sònrachadh airson Duais nan Sgrùdaidhean Albannach (SCQF ìre 4)

GG64 44

An deasachadh seo: An Dùbhlachd 2014 (dreach 1.1)

Faodar an sònrachadh seo amhlachadh gu h-iomlan no gu ìre air adhbharan foghlaim fhad is nach tig prothaid sam bith às an amhlachadh agus, ma thèid amhlachadh gu ìre, gun tèid an tùs aithneachadh. Faodar copaidhean a bharrachd den Aonad seo a luchdachadh a-nuas bho làrach-lìn ÙTA www.sqa.org.uk.

Faicibh an not mu atharrachaidhean aig deireadh an t-Sònrachaidh seo airson fios mu atharrachaidhean bhon tionndadh roimhe (nuair as iomchaidh).

© Ùghdarras Theisteanas na h-Alba 2014

Ro-ràdh

Seo an sònrachadh airson *Duais nan Sgrùdaidhean Albannach* aig SCQF ìre 4.

Na bhroinn tha structair nan Duaise, fiosrachadh mu fheumalachdan a thaobh measaidh agus stiùireadh mu chothrom. Gheibhear stiùireadh a bharrachd air libhrigeadh agus measadh ann an *Notaichean-taice Duais nan Sgrùdaidhean Albannach (SCQF ìre 4)*.

Co-ionannachd agus in-ghabhail

Chaidh Sònrachadh an Aonaid seo a dhealbhadh gus a dhèanamh cinnteach nach eil bacaidhean gun adhbhar air ionnsachadh no air measadh. Bu chòir na feumalachdan fa leth a thaobh ionnsachaidh a bhios aig luchd-ionnsachaidh a chur anns an àireamh nuair a tha fiosrachadh a thaobh ionnsachaidh ga dhealbhadh, dòighean-measaidh gan taghadh no beachdachadh air fianais roghnach. Airson barrachd fiosrachaidh, faicibh *Notaichean-taice an Aonaid*.

Reusanachadh

Bheir an sgrùdadh air Alba – a thaobh nan daoine agus nan cànan (mar eisimpleir, Gàidhlig agus Albais) innte agus comann-sòisealta, cultar, àrainneachd nàdarra is thogte agus dualchas – iomadh cothrom do luchd-ionnsachaidh an cuid sgilean, eòlais agus tuigse a leudachadh, agus ceanglaichean a dhèanamh thairis air a' chlàr-oideachaidh. Tha seo ann seach gun do chuir, agus gun cuir fhathast, muinntir na h-Alba gu mòr ri iomadh raon den t-saoghal an dà chuid aig an taigh agus thall thairis. Thug agus bheir na chuireadh buaidh sheasmhach ann an raointean mar shaidheans, innleadaireachd, litreachas is cànan, na h-ealainean, gnìomhachas agus na meadhanan. Tha saoghal na h-Alba eugsamhail, ag iathadh a-steach daoine à raon farsaing a thaobh cultair agus eachdraidh. Tro imrich a-mach is a-steach, tha muinntir is cultar na h-Alba air buaidh a thoirt, agus buaidh fhaighinn ri tìde, air muinntir is cultar iomadh dùthcha. Tha àrainneachd fhiosaigeach na h-Alba eugsamhail cuideachd agus bidh i a' tàladh luchd-tadhail à gach ceàrnaidh den chruinne.

Tha frèam farsaing is sùbailte aig *Duais nan Sgrùdaidhean Albannach* aig SCQF ìre 4. Tha seo a' nochdadh ìre raointean nan cuspairean air am faodar sealltainn a rèir suidheachadh na h-Alba. Mar a tha sna Duaisean uile, tha seo cuideachd a' nochdadh luachan, adhbharan agus prionnsapalan a' Chlàir-oideachaidh airson Sàr-mhaitheis. Tha e a' tairgse sùbailteachd, a' cruthachadh ùine airson a bhith ag ionnsachadh is a' cnuasachd, a' cur cuideim air leasachadh sgilean agus cur an gnìomh ionnsachaidh, agus na cothrom a thaobh pearsanachaidh is roghainn.

Adhbhar agus Amasan na Duaise

Is e adhbhar na Duaise seo leigeil le luchd-ionnsachaidh an cuid eòlais air Alba a leudachadh agus aig an aon àm sgilean, eòlas agus tuigse a tha buntainneach do raointean nan cuspairean a thagh iad a leasachadh agus a chur an gnìomh. Bidh roghainn Aonadan aig luchd-ionnsachaidh, bho raon farsaing chuspairean, a dh'fhaodas iad sgrùdadh a rèir suidheachadh na h-Alba.

Is iad prìomh amasan na Duaise an cothrom a thoirt do luchd-ionnsachaidh:

- ◆ sgilean, eòlas is tuigse ann an raon nan cuspairean a thagh iad a leasachadh is a chur an gnìomh
- ◆ ceanglaichean a dhèanamh thairis air na raointean seo le bhith gan sgrùdadh a rèir suidheachadh na h-Alba
- ◆ tuigse a leasachadh air na chuir Alba agus an sluagh innte, an-dràsta no san àm a dh'fhalbh, agus na chuireas fhathast, ris na raointean seo
- ◆ cnuasachd mu àite na h-Alba anns an fharsaingeachd anns an Rìoghachd Aonaichte, san Roinn Eòrpa agus/no sa chòrr den t-saoghal
- ◆ sgrùdadh a dhèanamh air cuspair anns a bheil ùidh shònraichte aca a bhuineas do Sgrùdaidhean Albannach
- ◆ na sgilean gus fiosrachadh a dhealbhadh is a chleachdadh, agus sgilean bunaiteach a thaobh cnuasachd, a leasachadh
- ◆ an comas a tha aca a bhith nan luchd-ionnsachaidh neo-eisimeileach a leasachadh le taic riaghailteach.

Buidhnean-targaid

Bhiodh an Duais seo buntainneach do raon farsaing de luchd-ionnsachaidh aig a bheil ùidh barrachd fhaighinn a-mach mu Alba, an sluagh agus an dualchas cànan, sòisealta, cultarail, saidheansail agus/no nàdarra aice.

Faodaidh gun gabh daoine òga agus luchd-ionnsachaidh inbheach ann an Alba – ann an àrd-sgoiltean, ionadan-foghlaim àrd-ìre no ionnsachadh sna coimhearsnachdan no suidheachaidhean-leasachaidh – ùidh shònraichte san Duais. Bheir e cothroman don luchd-ionnsachaidh seo cur ris an tuigse is ris a' mhothachadh a tha aca air an t-saoghal anns a bheil iad a' fuireach. Bheir seo cothroman ri tide cnuasachd is togail air an ìomhaigh a tha aca orra fhèin mar luchd-fuirich ann an Alba agus anns an t-saoghal anns an fharsaingeachd. Leasachaidh iad sgilean, eòlas is tuigse chudromach cuideachd agus ionnsachaidh iad mar a thathar gan cur an gnìomh, ann an raointean de chuspairean anns a bheil ùidh shònraichte aca.

Inntrigeadh air a mholadh

Tha inntrigeadh an urra ris an ionad. Ach faodaidh gum faigh oileanaich buannachd ma bhios an cuid sgilean, eòlais is tuigse buntainneach do na leanas no co-ionann ris:

- ◆ Aonad no Aonadan a chuireas ri *Duais nan Sgrùdaidhean Albannach* aig SCQF ìre 3

A thaobh ionnsachaidh is fiosrachaidh ro làimh, faodaidh gun dèan fiosrachadh is toraidhean buntainneach bunait airson an Aonaid seo.

Adhartas

Bheir an Duais seo no na h-Aonadan na broinn adhartas gu:

- ◆ *Duais nan Sgrùdaidhean Albannach* aig SCQF ìre 5
- ◆ caochladh Chùrsaichean, Dhùaisean no Aonadan aig SCQF ìre 5, an crochadh air raointean sònraichte nan cuspairean air an dèanar sgrùdadh mar chuid den Duais seo
- ◆ Dùaisean, Cùrsaichean no Aonadan eile aig SCQF ìre 4

Bheir e bunait mhath cuideachd gus adhartas a dhèanamh gu barrachd trèanaidh sna gnìomhachasan ceangailte ri turasachd, aigheachd, cultar agus dualchas.

Structair na Duaise

Tha na h-Aonadan uile san Duaisean seo aig SCQF ìre 3 agus feumaidh luchd-ionnsachaidh crìoch a chur air **ceithir** aonadan uile-gu-lèir.

Feumaidh an luchd-ionnsachaidh uile crìoch a chur air an Aonad èigneachail *Sgrùdaidhean Albannach: Sùil air Alba (SCQF ìre 4)*. Feumaidh iad crìoch a chur cuideachd air trì aonadan bhon **a dhà** air a' char as lugha de na Buidhnean a leanas:

Buidheann 1	Cànan agus Litreachas
Buidheann 2	Comann-sòisealta agus Àrainneachd
Buidheann 3	Ealain agus Cultar
Buidheann 4	Gnìomhachas, Tionnsgal agus Fastadh

Tha caochladh raointean-chuspairean an taobh a-staigh a h-uile gin de na buidhnean seo. Chan urrainn do luchd-ionnsachaidh ach **aon** Aonad a thaghadh bho gach raon-chuspairean air leth. Ge b' e dè na h-Aonadan a thèid a thaghadh, feumaidh an libhrigeadh agus am measadh a rèir suidheachadh na h-Alba. Thèid barrachd stiùiridh mu chleachdadh suidheachadh na h-Alba a thoirt anns na Notaichean-taice airson na Duaise seo. Tha fiosrachadh mu na raointean-chuspairean agus Aonad anns gach buidheann ga thoirt ann an earrann *Frèam na Duaise* gu h-iseal.

Frèam na Duaise

Aonad Èigneachail

Còd an Aonaid	Tìotal an Aonaid	Puingean-creideis SCQF
H3YP 44	Sgrùdaidhean Albannach: Sùil air Alba (SCQF ìre 4)	6

Aonadan Roghainneil

Feumaidh luchd-ionnsachaidh crìoch a chur air trì Aonadan roghainneil bhon **a dhà** air a' char as lugha de na buidhnean a leanas. Feumaidh a h-uile gin de na trì Aonadan tighinn bho raon-chuspairean **diofraichte**.

Buidheann 1: Cànan agus Litreachas			
Raon-chuspairean	Còd an Aonaid	Tìotal an Aonaid	Puingean-creideis SCQF
Beurla (<i>dìreach aon Aonad</i>)	H6MF 74	Beurla: Sgrùdadh agus Measadh le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)*	6
	H6NS 74	Beurla: Cruthachadh agus Riochdachadh le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)*	6

Gàidhlig (Luchd-ionnsachaidh) (<i>direach aon Aonad</i>)	H27D 74	Gàidhlig: Sgrùdadh agus Measadh (Nàiseanta 4)*	6
	H27E 74	Gàidhlig: Cruthachadh agus Riochdachadh (Nàiseanta 4)*	6
	H277 74	Gàidhlig (Luchd-ionnsachaidh): Tuigsinn Cànan (Nàiseanta 4)	9
	H278 74	Gàidhlig (Luchd-ionnsachaidh): Cleachdadh Cànan (Nàiseanta 4)	9
	F3CD 10	Gàidhlig (Luchd-ionnsachaidh) air Adhbharan Obrach (SCQF ìre 4)	6
	H193 44	Gàidhlig (Luchd-ionnsachaidh) fad Beatha (SCQF ìre 4)	6
	FG5E 10	Gàidhlig (Luchd-ionnsachaidh): Èisteachd (Cothrom 4)	6
	FG5D 10	Gàidhlig (Luchd-ionnsachaidh): Labhairt (Cothrom 4)	6
	FG5G 10	Gàidhlig (Luchd-ionnsachaidh): Sgrìobhadh (Cothrom 4)	6
	FG5F 10	Gàidhlig (Luchd-ionnsachaidh): Leughadh (Cothrom 4)	6
Albais (<i>direach aon Aonad</i>)	H790 44	Albais: Eachdraidh agus Leasachadh	6
	H791 44	Albais: Tuigse agus Conaltradh	6
Buidheann 2: Comann-sòisealta agus Àrainneachd			
Raon-chuspairean	Còd an Aonaid	Tìotal an Aonaid	Puingean-creideis SCQF
Saidheans Àrainneachdail (<i>direach aon Aonad</i>)	H6N7 74	Saidheans Àrainneachdail: Goireasan na Talmhainn le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)	6
	H6N8 74	Saidheans Àrainneachdail: Seasmhachd le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)	6
ESOL	H1XH 11	ESOL: Còmhnaidh ann an Alba (Eadar-mheadhanach 1)	6
Cruinn-eòlas	H6N9 74	Cruinn-eòlas: Àrainneachd Fhiosaigeach le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)	6
Clach-eòlas (<i>direach aon Aonad</i>)	D245 10	Clach-eòlas, Daoine agus Arainneachd	6
	D244 10	Clach-eòlas agus Sealladh-tìre	6
Teicneòlas-slàinte agus Teicneòlas-bidhe	H6NA 74	Teicneòlas-slàinte agus Teicneòlas-bidhe: Ceistean an Latha nu Bhiadh le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)	6
Eachdraidh	H205 74	Sgrùdadh Eachdraidheil: Albannach (Nàiseanta 4)	6
Nuadh-eòlas	H6NB 74	Nuadh-eòlas: Ceistean	6

<i>(direach aon Aonad)</i>		Sòisealta san Rìoghachd Aonaichte le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)	
	H23C 74	Nuadh-eòlas: Deamocrasaidh ann an Alba agus anns an Rìoghachd Aonaichte (Nàiseanta 4)	6
Daoine agus Comann-sòisealta <i>(direach aon Aonad)</i>	H6NC 74	Daoine agus Comann-sòisealta: Sgilean-sgrùdaidh le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)	6
	H6ND 74	Daoine agus Comann-sòisealta: Coltas agus Coimeas le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)	6
	H6NE 74	Daoine agus Comann-sòisealta: Dèanamh Chodhùnaidhean le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)	6
Creideamh, Creidsinn agus Luachan	H6R2 44	Sgrùdadh Creideimh is Creidsinn le co-theacsa Albannach (SCQF ìre 4)	6
Sgilean Dùthchail <i>(direach aon Aonad)</i>	H6MG 74	Àrainneachd Dhùthchail: Ro-ràdh - Alba (SCQF ìre 4)	6
	H6MH 74	Aithneachadh agus Gnàthagan Sheòrsaichean Dùthchail - Alba (SCQF ìrel 4)	6
Buidheann 3: Ealain agus Cultar			
Meadhanan <i>(direach aon Aonad)</i>	H6NJ 74	Meadhanan: Sgrùdadh Susbaint sna Meadhanan le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)	9
	H6NK 74	Meadhanan: Cruthachadh Susbaint airson nam Meadhanan le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)	9
Ealain agus Dealbhadh <i>(direach aon Aonad)</i>	H6NL 74	Ealain agus Dealbhadh: Gníomhachd Cur-an-cèill le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)	9
	H6NM 74	Ealain agus Dealbhaidh: Gníomhachd-dealbhaidh le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)	9
Dannsa	H2W3 10	Dannsa: Albannach (SCQF ìre 4)	6
Dràma	H6NN 74	Sgilean-dràma le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)	9
Ceòl <i>(direach aon Aonad)</i>	H6NP 74	Ceòl: Sgilean-cluiche le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)	6
	H6NR 74	Ceòl: Sgilean-cruthachaidh le	6

		co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)	
	F7P2 10	Teòiridh Pìob na h-Alba: A' Phìob-mhòr (Eadar-mheadhanach 1)*	6
Buidheann 4: Gnìomhachas agus Cosnadh			
Gnìomhachas (<i>direach aon Aonad</i>)	H6N6 74	Gnìomhachas an Gníomh le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)*	9
	H6N3 75	À Tuigsinn Gnòthachais le Co-theacsa Albannach	6
Cùram (<i>direach aon Aonad</i>)	H21C 74	Cùram: Luachan agus Prionnsapalan (Nàiseanta 4)*	6
	DM84 10	Ag Obair ann an Tràth-fhoghlam agus Cùram-cloinne (Eadar-mheadhanach 1)*	6
Gnìomhachasan Cruthachail	H6MJ 74	Gnìomhachasan Cruthachail: Bunaiteachd le co-theacsa Albannach (Eadar-mheadhanach 1)	6
Meadhanan Digiteach	H6ML 74	Meadhanan Digiteach Cruthachail: Eòlas Bunaiteach mun Ghnìomhachas – Alba (Eadar-mheadhanach 1)	6
Saidheans-innleadaireachd	H6NT 74	Suidheachaidhean is Dùbhlain ann an Innleadaireachd le co-theacsa Albannach (Nàiseanta 4)*	6
Roinn na Slàinte	H6NO 74	Roinn-slàinte: Ro-ràdh - Alba (Eadar-mheadhanach 1)*	6
Aoigheachd	H6MP 74	Aoigheachd: Ag Obair ann an Gnìomhachas na h-Aoigheachd - Alba (Eadar-mheadhanach 1)*	6
Siubhal agus Turasachd	H6SE 74	Siubhal agus Turasachd: Alba (SCQF ìre 4)*	6

* **Thoiribh fa-near:** tha na h-Aonadan uile le comharradh (*) ann an rangachd le Aonadan ann an *Duais nan Sgrùdaidhean Albannach* aig SCQF ìrean 3 agus/no 5. Gheibhear barrachd fiosrachaidh mu rangachd ann an Notaichean-taice *Duais nan Sgrùdaidhean Albannach* (SCQF ìre 4).

Measadh

Bidh nàdar a' measaidh an crochadh air cothlamachadh nan Aonadan a thèid a thaghadh bho fhrèam na Duaise. Bu chòir gun toireadh measadh an cothrom do luchd-ionnsachaidh fianais air toirt gu buil a chruthachadh airson nan Toraidhean agus nan Inbhean-measaidh anns na h-Aonadan uile air an taghadh.

Feumar an cothrom a thoirt don luchd-ionnsachaidh air fad fianais a chruthachadh airson nan Toraidhean agus nan Inbhean-measaidh airson Aonad èigneachail *Sgrùdaidhean Albannach: Sùil air Alba (SCQF ìre 4)*.

Faodar fianais a thoirt seachad ann an riochd sam bith a tha iomchaidh do na h-Aonadan air an taghadh agus don neach-ionnsachaidh. Faodaidh an fhianais seo a bhith stèidhichte air pàipear no air a clàradh (ann an labhairt, lèirsinneach no dealanach). Bu chòir fianais mar chluich no mar bhathar a dhaingneachadh le liostaichean-seicidh agus/no ceistean leis an neach-mheasaidh agus clàraidhean neach-teagaisg de fhreagairtean an luchd-ionnsachaidh. Faodaidh luchd-ionnsachaidh fianais a thoirt seachad cuideachd mar chlàraidhean-èisteachd, mìrean-bhideo, blogaichean no meadhanan dealanach eile.

Gheibhear na Feumalachdan sònraichte a thaobh Fianaise airson gach Aonaid anns an fhrèam anns na Sònrachaidhean-aonaid buntainneach.

Sgilean-ionnsachaidh, sgilean-beatha, agus sgilean-obrach

Thathar an dùil gun leasaich luchd-ionnsachaidh sgilean farsaing, coitcheann san Aonad seo. Tha na sgilean a dh'fhaodas a bhith iomchaidh airson an Aonaid seo stèidhichte air *Frèam Sgilean: Sgilean-ionnsachaidh, Sgilean-beatha agus Sgilean-obrach* ÙTA agus air an tarraing bho na raointean-eòlais a tha air an ainmeachadh gu h-iseal. Faodar iad seo a chur ris an Aonad nuair a bhios cothroman iomchaidh ann.

3 Slàinte is Fallaineachd

3.1 Ionnsachadh Pearsanta

4 Comas-cosnaidh, iomairt is saoranachd

4.4 Iomairt

4.6 Saoranachd

5. Sgilean-smaoineachaidh

5.1 Cuimhneachadh

5.2 Tuigsinn

5.3 Cur an gnìomh

5.5 Cruthachadh

Tha barrachd fiosrachaidh orra seo ga thoirt ann am *Frèam Sgilean: Sgilean-ionnsachaidh, Sgilean-beatha agus Sgilean-obrach* ÙTA. Bu chòir gum biodh ìre nan sgilean seo aig ìre SCQF an Aonaid agus air an aon rèir ri tuairisgeul ìre SCQF. Tha barrachd fiosrachaidh mu chur ri sgilean-ionnsachaidh, sgilean-beatha agus sgilean-obrach ga thoirt ann an *Notaichean-taice Duais nan Sgrùdaidhean Albannach: Sùil air Alba (SCQF ìre 4)*.

Fiosrachadh rianachdail

Sàr-chlas: ri chur an cèill (dreach 1.1)

Eachdraidh atharrachaidhean air an t-Sònrachadh Duaise

Fiosrachadh mun duais	Tionndadh	Tuairisgeul air atharrachadh	Air a cheadachadh le	Ceann-latha
	1.1	Updated to reflect new codes and titles for some of the optional Units in the Award	QM	Dec 2014

Faodar an sònrachadh seo amhlachadh gu h-iomlan no gu ìre air adhbharan foghlaim fhad is nach tig prothaid sam bith às an amhlachadh agus, ma thèid amhlachadh gu ìre, gun tèid an tùs aithneachadh. Faodar copaidhean a bharrachd den Aonad seo a luchdachadh a-nuas bho làrach-lìn ÙTA www.sqa.org.uk.

Thoiribh fa-near: Thathar a' moladh gun seall sibh làrach-lìn ÙTA www.sqa.org.uk gus a dhèanamh cinnteach gu bheil sibh a' cleachdadh an tionndaidh as ùire de Shònrachadh an Aonaid.

© Ùghdarras Theisteanas na h-Alba 2014